

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica Contra Horvm Temporvm Hæreses

In Qvibvs Quatuor Euangeliorum illi textus explicantur, quibus vel hæretici hodie (maximè Caluinus & Beza) ad sua dogmata propugnanda vti solent, vel ad hæreticorum dogmata impugnanda Catholici vti possunt

Antidotorum Evangelicorum D. Thomæ Stapletoni, S. Theol. Doctoris, & in Academica Louaniensi S. Script. Professoris Regij, Pars Altera - In Sacrosanctum Euangelium secundùm Ioannem

Stapleton, Thomas

Lvgdvni, 1595

Cap. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39480

pulo, si fieri potest, & quaratur ex eo. Quis eum huc miserit aut vocauerit ad docendum? Id proculdubio Senatus non fecit. Quod si tum dicat se à Deo, atque ipsius spiritu missum esse sicut Apostoli (hoc autem dixit Calvinus, dixit Beza, dixit Musculus, dicunt & alij omnes noui hodie Magistri) probet hoc signis & miraculis editis, vel nolite pati ut concionetur. Nam ubicunque Deus ordinariam viam mutare vult, ibi semper miracula facit. Hæc Lutherus. Eat nunc Calvinus, & non Papias, sed Lutherum arguat, quod exemplo Iudæorū audeat à nouis concionatoribus, qui extra ordinem à Deo se mitti dicunt, signa & miracula efflagitare. Denique aut seductor Calvinus est, qui hoc factum conqueritur, aut impostor Lutherus est, qui id faciendum hortatur. Sed hic contra caput suum stolidè & imprudenter, ille contra apertam veritatem impiè & impudenter scripsit.

IN IOANNIS CAP. III.

5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Hæc verba de baptismo Euāgelico ad literam intelligi debere, quia ipsum introitum regni Dei & primum ingressum in Ecclesiam nouam docere Nicodemum Christus voluit, tota semper Ecclesia indubitatè hæc tenet. Ad eodè sanè vt Pelagiani, qui peccatorum originale negantes, paruulorum baptismum necessarium esse negabant, quum ex hoc loco efficaciter se conuinci viderent, non quidem sint ausi negare de baptismo hæc verba intelligi; sed ad illam vanam distinctionem confugerunt, posse eos peruenire ad vitam æternam tametsi regnum Dei non introirent. De quo vide Augustinum. Calvinus nihilominus pertinacissimè contendit hæc verba ad baptismum non pertinere, sed ad solam renouationem spiritualem per fidem: Idque ea de causa ne baptismus ad salutem necessarius videatur, vnde sola fides saluificans continuo pro vana ac falsa refutaretur. Primum cauillatur non sequi necessitatem baptismi, etiamsi de eo sermonem hic fieri concedatur. Etiamsi demus (inquit) Christum hic loqui de baptismo, non tamen sic urgenda sunt verba vt salutem in externo signo includat; sed ideo potius aquam Spiritui adiungit, quia sub illi visibili simbolo quam Deus Spiritu suo vita aduinitatem solus nobis

De peccator. & remiss. lib. 1. cap. 30.

Baptismi necessitas defenditur.

nobis efficit, testatur atque obsignat. Hæc ille. Sed hoc commentum de obsignatione & sigillo Calviniano, alio in loco refutauimus. Et Paulus disertè dicit per lauacrum regenerationis nos saluos factos esse, vbi non salutis prius adeptæ obsignationem, sed salutis de facto collatæ medium & instrumentum baptismo assignat. Nec propterea salus nostra externo signo includitur, sed per externum signum confertur. Aiunt hæretici per Euangelicam prædicationem fidem conferri. An propterea in illa externa voce fidem includunt, aut diuini Spiritus operationem excludunt? Deinde si baptismus vitæ nouitatem à Spiritu sancto datam testatur & obsignat, & sine ista obsignatione nemo intrabit in regnum cælorum; consequitur indubiè baptismi necessitas, si non ad conferendam, saltem ad obsignandam & testificandam salutem. Ita vitrouis modo intelligas, ipsa aquæ baptismalis necessitas à Christo docetur. Quare aliquam necessitatem agnoscere ipse Calvinus vult. *Verum quidem est (ait) baptismi neglectu arceri nos à salute: atque hoc sensu necessarium esse fateor: sed salutis fiducia præposterè sub signo includitur.* Respondeo, in adultis solum neglectum baptismi arceri à salute, quatenus in voto baptismi saluari potest, quem non sacramenti contemptus, sed necessitas à baptismo consequendo excludit; in paruulis verò, qui votum illud habere non possunt, solum baptismi defectum eos à salute excludere, vt Catholica semper credit Ecclesia, quod contra Pelagianos fortissimè defendit Augustinus. De qua re apud Matthæum plura diximus. *Quantum verò ad hunc locum atinet (ait Calvinus) nullo modo adducor vt Christum de baptismo verba facere credam. Hoc enim fuisset intempestiuum. Tenendum enim semper consilium Christi quod antè exposuimus, nempe quòd Nicodemum hortari voluit ad vitæ nouitatem, quia Euangelij capax non erat donec alius homo esse inciperet. Est igitur vna & simplex sententia, nos de integro nasci oportere, vt filij Dei simus, atque huius secundæ genitura Spiritum sanctum esse authorem. Nam quum Nicodemus Pythagoricam palingenesiam somniaret, Christus, vt hunc illi errorem eximeret, interpretationis vice addidit non fieri naturaliter vt secundo nascantur homines, aut opus esse vt alterum corpus induant, sed nasci, quum mente & animo renouantur per Spiritus gratiam.* Hæc Calvinus. Tota eius speculatio quum in imaginaria illa palingenesia à Nicodemo, & aliis Iudæis credita fundetur, vana & inanis esse conuincitur. Illa enim palingenesia Pythagorica à Nicodemo, vel aliis Iudæis

In Antid.
Aposto. ad
Roman. 4.
vers. 11.
Tit. 2.

Ad Matt.
cap. 28.
vers. 19.

Suprà ad
Luc. cap.
9. vers. 7.
Calvini
sensu va-
lidè reser-
vatur.

Iohan. 8.

Iudæis credita fuisse stultissimè asseritur, vt alio in loco demonstrauimus. Sed & Nicodemi verba longè alium sensum demonstrant. Non enim de nouo corpore assumèdo quarit, sed de eodem suo corpore ab eadem matre sua iterum progignendo & in lucem edendo interrogat. *Quomodo* (inquit) *homo nasci potest quum sit senex?* non dicit, *Quomodo potest post mortem in alio corpore renasci?* Et addit. *Nunquid potest in ventrem matris suæ iterum introire?* supple, vt ab eadem matre sua iterum renascatur? Hoc est quod somniauit Nicodemus; non aliquam palingenesiam Pythagoricam, vt ineptissimè somniat Calvinus. Christi quidem consilium fuit, hortari Nicodemum ad vitæ nouitatem, vt Euangelij capax esset, & aduentum Messiaë crederet. Nam & ideo aliàs Iudæis dixit. *Qui voluerit facere voluntatem Patris mei, cognoscat de doctrina mea, quia ex Deo est.* Idcirco Nicodemo hic dicit. *Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei,* id est, non potest cognoscere aduentum Messiaë, quem Iudæi regnum Dei vocabant. Sed quia nouæ natiuitatis vocabulo Christus vsus est, Nicodemus de aliqua carnali natiuitate, nõ spirituali, eum loqui iuxta carnales adhuc & animales affectus suos existimabat. Quam eius crassam imaginationem corrigens Saluator, de vera quidem generatione se loqui docet, sed spirituali, non carnali. Ideoque qualis sit hæc spiritualis regeneratio, & ipsius quale sit primum exordium, docet. Propterea *introitus* verbo vtitur, dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei,* id est, non habet introitum in Ecclesiam Messiaë. Non dicit sicuti prius dixerat, *non potest videre regnum Dei,* id est, assequi & frui beneficio Messiaë, quod sensui Calvini conuenientius foret. Quare & mox de ipso exordio renouationis fidelium se loqui docens, ponit antithesim inter carnalem & spiritualem generationem his verbis: *Quod natum est de carne, caro est. Quod natum est de Spiritu, Spiritus est.* Christus ergo non solum de ipsa vitæ nouitate & renouatione necessaria informare Nicodemum voluit, sed & de huius nouitatis exordio ipsaque regeneratione. Quæ sanè duo multum differunt. *Regeneramur semel, Renouamur quotidie de die in diem.* Per regenerationem in statum filiorum adoptionis inducimur; vbi enim filiatio est, ibi vera generatio. Per renouationem opera & actiones filiorum Dei proferimus, & in nouitate vitæ ambulamus. Per regenerationem Christum induimus, per renouationem imaginem eius conformes efficiuntur. Ad eò

Regeneratio & renouatio multum differunt.

Adeo non est eadem sententia (ut vult Calvinus) sed longe diuersa quam hic Nicodemo Christus aperuit.

Nunc reliqua videamus. Ideo (ait Calvinus) Spiritum & aquam pro eodem posuit. Neque hoc durum aut coactum videri debet. Cur ita tandem ? Frequens (inquit) ac tritum loquendi mos est in scriptura, quum de Spiritu sit mentio, ad exprimendam eius vim, aqua vel ignis nomen adiungi. Vide impostoris fraudem. Aqua (inquit) vel ignis nomen adiungi. Sed quid hoc ad rem facit, si ignis nomen spiritui adiungatur, sed non aquæ nomen ? Quæ hæc consequentia est, Ignis nomen adiungitur Spiritui sancto, ut vis eius exprimatur, ergo aquæ nomen similiter adiungi putandum est ? Ut Caluini hoc loco coniectura vim haberet, dicere & probare debuit, aquæ nomē Spiritui sancto adiungi solere, non autem ignis aut alterius cuiusque rei, nisi forte vtriusque. Nunc homo vafer quia de aqua probare non potuit (de qua est quæstio) dicit, aqua vel ignis nomen adiungi. Quod perinde dicitur, ac si probaturus feminas à Christo ad apostolatus dignitatem assumptas, sic argumentarer : Frequens ac tritum est in Euangelio, quum de vocatione ad Apostolatam sit sermo, feminas vel viros vocari. Certum enim hoc est de viris, & propositio disiunctiua, quæ in altera parte verificatur, vera est. Sic ludit lectorem suum impostor Calvinus. Probaturs de aqua, argumentum adfert de aqua vel igne. Moxque probat de igne, non de aqua.

Impostura
egregia.

Hoc ipsum tamē quod de igne probat, quale sit videamus. Iam (inquit) aliquoties habuimus, Christum esse qui baptizat in Spiritu sancto & igni, ubi ignis nihil diuersum à Spiritu sonat, sed tantum qualis sit eius in nobis efficacia ostendit. Alia hæc & nequior impostura est, quia cum aperto mendacio coniuncta. Prius dixit, Frequenter & tritum loquendi morem in scripturis esse, aquam vel ignem Spiritui sancto adiungi. Nunc de solo igne probans, asserit id aliquoties dici: quod si verum esset, non tamen, quod aliquoties dicitur, id frequens ac tritum est. Nunc autem nec aliquoties quidem, sed semel tantum hoc dictum fuit à Ioanne Baptista, tamen bis illud legamus Matth. 3. & Luc. 3; qui eandem Baptistæ concionem referunt. Ille baptizabit vos in Spiritu sancto & igni. Rursum falsum est, eo ipso vno in loco ignem nihil diuersum à Spiritu sonare. Sonat enim apparitionem Spiritus sancti in linguis igneis, de qua Christus Apostolis iam ascensurus in caelum dixit: Vos baptizabimini Spiritu sancto, non post multos dies. Ita nihil quam mentitur ac fallit Calvinus.

Impostura
nequior cū
mendacio
coniuncta.

Act. 1.

Mouet

Caluini
artes.

Mouet sibi statim futilem difficultatem, quòd in his verbis ignis similem non habet cum Spiritu adiunctionem cum ea quam hoc loco aqua. Ibi enim ignis Spiritui postponitur, hic aqua præponitur; & occurrens huic diuersitati dicit. Quòd autem hic præponit nomen aqua, non multum ad rem interist. Imò hæc locutio melius fuit quàm altera: quia scilicet metaphoram sequitur nuda & aperta sententia: ac si diceret Christus neminem esse Dei filium donec per aquam renouatus fuerit; hæc uero aquam esse Spiritum sanctum qui nos repurgat, & qui uirtute sua in nos diffusa uirgorem inspirat celestis uitæ, quum natura prorsus aridi sumus. Cui respondemus, nõ sanè molem interesse siue præponatur Spiritui aqua, siue postponatur, copula interiecta, quia res diuersa utroque modo significabitur. Alioqui si huiusmodi exceptionibus ludere liceat, innumeræ alias Scripturas facillè peruertet & deprauabit qui uolet. Non est insolens (ait paulò post Caluinus) copulam exegeticè sumi, quum scilicet posterius membrum explicatio est prioris. Iuxta has ergo Caluini regulas, quicquid in Scripturis coniunctim profertur, non rerum diuersarum enunciatio, sed rei eiusdem explicatio erit; quoties ita rem accipere contra totius Ecclesiæ iudicium, & omnium Patrum consensum (ut Caluinus hoc loco facit) cuiuslibet libeat. Sic in istis propositionibus, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; Qui docuerit homines & sic fecerit, uocabitur magnus in regno celorum; Qui corde crediderit & ore confessus fuerit Christum à mortuis surrexisse, & innumera talia, non res diuersæ enunciabuntur, sed una & eadem res exegeticè proferetur, & perinde erit siue prius posterioris, siue posterioris prioris explicatio sit. Ita nihil in diuinis Scripturis ab hæreticorum corruptelis tutum erit. Quod addit Caluinus, Nicodemi insciam a Christo merito exprobrari, quòd formam loquendi Scripture usitaram adduxerit, & Christi dictum ex communi Prophetarum doctrina desumptum esse, hoc totum ad priora illa Christi uerba pertinet, Oportet uos nasci denuo; non autem ad ista, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. cui simile aliquid in Prophetis non legitur. Subiungit postremò. Ac mihi suffragatur contextus. Nam quum mox rationem Christus subiicit, quum nos renasci oporteat, præterita aqua mentione, solo Spiritu quòd exigit uitæ nouitatem constare docet, unde sequitur aquam non esse à Spiritu separandam. Hæc ille. Eodem argumento, baptisimum in uniuersum explodere licebit; ex ipso contextu uerborum Christi: quia quum prius dixisset, Qui crediderit

Regula ad
corrumpen-
das scriptu-
ras à Cal-
uino adin-
uenta.Alia Cal-
uini regu-
la ad de-
prauandas
Scripturas
inuenta.

et baptizatus fuerit, saluus erit, postea præterita baptismi mentione dixit, Qui non crediderit, condemnabitur: unde sequitur fidem & baptismum pro eodem accipi oportere. Cæterum quantum contextus ipse sensui totius Ecclesiæ suffragetur, antea à nobis expositum est. Hæc est impietas Calviniana. Apertissimum & receptissimum verborum sensum in quæstione grauissima derelinquit, non nisi futilibus mendaciis & paralogismis, & regulis commentitiis ad totam deprauandam Scripturam idoneis subnixus. Sed in hac tam illustris loci corruptela habet Calvinus sibi aduersantes non solum Lutheranos omnes, sed & ipsum Bucerum & Benedictum Aretium Sacramentarios in cõment. ad hunc locum.

8. *Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis unde veniat, & quò vadat.*
 9. *Sic est omnis qui natus est de Spiritu.*

Propositum Christi est, ostendere eos qui noua natiuitate spiritali de Spiritu Sancto nascuntur, habere quandam similitudinem & indolem diuini Spiritus; sicut id quod carnali generatione nascitur, carnem & carnalia sapit, quod in superiori sententia dixerat. Quam verborum Christi coherentiam qui rectè aduertit, Spiritum hoc loco pro vento accipi, sicuti recentiores interpretes, & ipse maximè Calvinus accipi volunt, absurdum putabit. Cyrillus quidem, Chrysost. & eum sequenti Theophylactus & Euthymius in hunc locum, Spiritum pro vento exponunt: quam ob causam Græcorum Patrum hanc esse sententiam indefinitè pronuntiat D. Iansenius hoc loco. Cæterum de Spiritu S. hunc locum exponunt alij Patres Græci, isque grauissimi: Athanas. lib. 1. & 5. de vnica deit. Trinit. Gregorius Nazianz. orat. 5. Theolog. Basil. lib. 5. cõtra Eunomium cap. penult. Gregor. Nyss. orat. de S. baptismo. Latini autem Patres ferè omnes hanc sententiam sequuntur. August. in hunc locum tract. 12. non solum eam tenet, sed & alteram de vento refutare contendit. Hilar. lib. 2. de Trinit. Hieron. ad Hedibiam q. 9. Ambros. lib. 2. de fide cap. 3. & de Spiritu S. lib. 3. cap. 11. Gregor. Mag. Moral. lib. 27. cap. 11. Assimilat ergo Christus omnem natum de Spiritu, id est, quemlibet verè Christianum, Spiritui S. de quo renascitur, in tribus. Primùm quòd sicut *Spiritus S. ubi vult spirat, & sua dona ubi vult & cui vult distribuit*; sic natus de

*Spiritus
hoc loco
Spiritum
S. signifi-
cat.*

*Renatus
ex Spiritu
Spiritus S.
in tribus
assimila-
tur. 1.*

2. Cor. 3. Spiritus liber est in suis operationibus. Vnde Paulus. *Vbi Spiritus Domini, ibi libertas.* Ex hac libertate spiritali quilibet verus Christianus legem implet, *Plenitudo enim legis dilectio*, quæ est proprium & primarium donum natorum de Spiritu) tentationes superat, & peccata deuorat, (*Peccatum enim vobis non dominabitur, quia non estis sub lege, vt serui, sed sub gratia, vt liberi*) Diabolum vincit. *Maior enim est qui in vobis est quàm qui in mundo.* Denique omne bonum quod vult operatur, & à Dei charitate nunquam inuitus separatur.
2. Sic vbi vult spirat. Secundo assimilatur Spiritui S. omnis fidelis: quia sicut Spiritus Sancti vox auditur quidem exterius per Prophetas, per Christum, per Apostolos, & alios quos perpetuò mittit, etsi ipse sit inuisibilis; sic hominum spiritalium opera bona & admirabilia foris videntur, *vt glorificetur Pater eorum qui in calis est*, sed dona gratiarum, vnde hæc opera profluunt, interna sunt & inuisibilia. Hinc sequitur tertium, quòd sicuti nemo scit vnde Spiritus Sanctus veniat, aut quò vadat, id est, vias, iudicia, consilia Spiritus S. nemo assequitur, vnde Paulus, *Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius!* sic homines huius seculi vident opera iustorum natorum de Spiritu, sed vias eorum nemo nouit, nisi qui eodem Dei Spiritu agitur. *Animalis homo non percipit ea que sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi.*
1. Cor. 2. Vnde & deridet ea. *Prudentia enim carnis, inimica est Deo.*
- Rom. 8. *Mundus quod suum est amat, &c.* Sic nesciunt vnde veniant opera iustorum. Similiter nesciunt quò vadant, quia nondum apparet quid sunt & quid erunt opera iustorum, quantaque mercede retribuenda. Hic est huius loci germanus sensus, qui etiam docet, qui veri & germani sunt Christiani, contra sterilem, nominalem, & imputatiuam hæreticorum iustitiam,

6. Quod natum est de carne, caro est.

Peruertit hæc verba Calvinus, vt quicquid homo in Christo nondum regeneratus facit, peccatum esse persuadeat: quasi caro pro carne peccati hoc loco accipi debeat, aut quasi in generatione carnali sola caro nascatur, & anima à Deo non infundatur, quæ tamen à carne corrupta veluti vase inficiatur vt carnalia sapiat & appetat, rationis tamen lumine à Deo Creatore ornatur, quæ appetitum carnalem corrigere interdum valeat, etsi non semper. De qua natura nostræ

nostræ per peccatum corruptione vide opus nostrum de Iustificat. lib. 2. Cæterum hic nihil de peccato agitur; & quamvis nullum esset in homine peccatum, sed in statu innocentie ageret, verum tamen esset quod in tota propagatione humana, quod natum est de carne, caro est. Propositum Christi solum est, ostendere terminum carnalis & corporalis generationis esse similem principio: & quia principium generationis naturalis est homo, homo quoque est qui generatur.

14. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat.*

Dupliciter hunc locum deprauat Calvinus. Primum absurdissime exponit exaltationem, de qua Christus hic loquitur, Evangelicam prædicationem esse. Sic enim scribit. *Exaltari significat collocari in loco edito, ut omnium aspectui pateat. Id factum est Euangelij prædicatione. Nam quod de Cruce quidam exponunt, contextui non quadrat, & alienum est ab instituto. In hunc igitur finem similitudo exaltati serpentis in deserto adducitur, ut se doceat Christus Euangelij doctrina statuendum esse ante omnium oculos, ut quicumque ipsum fide intueri fuerint, salutem percipiant.* Hæc ille. Cæterum de sua futura crucifixione & de beneficio redemptionis, quod ad salutem credentium omnibus est, Christum hic loqui; tum similitudo serpentis allata, tum verbum exaltationis efficaciter demonstrat. Sicut qui in serpentem ligno affixum aspiciant, à moribus serpentinis liberati erant; sic qui in Christum crucifixum credunt, à peccatis suis liberantur. Sic hæc figura & genus & fructum mortis Christi, simulque fidei necessitatem ad viuum exprimit. Exaltationis vocabulum non nisi de Cruce apud Ioan. aliis in locis accipitur. *Quum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Iudæi non prædicabant Christum, sed crucifigebant. *Rursum alibi. Ego quum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* Sed Calvinus hunc sensum delegit, ut hæreticum dogma de prædicatione Evangelica peccata credentibus remittente, sicuti nos de Sacramentis loquimur, stabiliret.

Alia deprauatio est in verbo credendi, cui vita æterna tribuitur. *Hinc (inquit) constat admirabilis fidei effectus, quia per eam Christum recipimus qualis nobis datus est à Patre: nempe*

*Exaltatio
Christi in
Cruce.*

Ioan. 5.

Ioan. 8.

*Sola fides
& cõstitudo
gratia
resellitur.*

qui nos aeterna mortis reatu salutos vita aeterna haeredes efficiat, Ceterum quum fides huic beneficio primum sanè aditum faciat, non tamen sola sine renouatione mentis interna, & sine spiritu adoptionis filiorum Dei hoc beneficium conferat, huic obstaculo vt occurrat Calvinus, subiungit. Nondum tamen satis liquet cur & quomodo vitam nobis conferat fides, an quia spiritu suo nos regenerat Christus, vt viuat in nobis ac vigeat Dei iustitia; an verò quia sanguine eius purgati à peccatis gratuita venia iusti apud Deum censemur. Certum quidem est, hac duo semper coniuncta esse, sed quia hic de salutis certitudine agitur, tenenda praecipue hac ratio est, nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando nos gratis amat. Falsa & impia doctrina est quam tradit. Fateretur hæc duo semper esse coniuncta, peccata nobis condonari, & spiritu Christi regenerari, vt viuat in nobis Dei iustitia. Si semper sunt coniuncta, ergo ex vtrisque constat salus nostra, non ex solatemissione peccatorum. Imò ait Calvinus, quia de certitudine salutis agitur, hæc posterior ratio praecipue tenenda est. Vide quomodo fallit ac fallitur. Fallit lectorem nequiter, quum dicit de certitudine salutis hinc agi. Non enim de certitudine, sed de principio salutis agitur: nò de tota perfectione, sed de eo quod imprimis necessarium est. Agnoscit ipse Calvinus, coniungi necessariò renouationem internam, de qua hic non agitur. Ideo (ait Calvinus) nominatim sacrificij fit mentio, quo simul cum peccatis maledictio & mors abolita est. Si ergo de sola abolitione peccatorum hinc agitur, & illa sola certitudinem salutis non adfert, (coniuncta quippe esse debet regeneratio in nouam vitam,) euidenter probatur non de salutis certitudine, sed de vna eius parte hoc loco agi. Deinde fallitur ipse turpiter quum dicit, nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando gratis nos amat. Contradicit Christo dicenti: Ipse Pater vos amat, quia vos me amastis, & credidistis in me. Ecce amor Dei in nos, non solùm quia peccata remittit, sed quia nos spiritu Christi regenerati amamus Christum, & credimus in eum.

Caluini
menda-
gium.

Ioan. 14.

Vita noui-
tas magis
causa salu-
tati quam
remissio
peccatorum.

Deinde absurdissimum est, quòd causa vitæ sit priuatio mortis, & nò multo magis noua vita veteri succedens. Quum non capit aërem ex tenebricoso lucidum factum, non solùm propter fugatas tenebras, sed multo verius propter praesentem lucem lucidum vocari & esse? Sic propter spiritualem regenerationem, quæ nouos homines & filios lucis facit, sumus verè & formaliter filij Dei, Deo grati ac iusti; non solùm

solum propter remissa peccata: & in utroque beneficio constat salutis nostrae certitudo.

18. *Qui credit in eum, non iudicatur.*

CONFIRMANT ex his verbis suam solam saluantem fidem *Contra sō*
 hæretici: & vertunt Calvinus ac Beza, *Qui credit in lam fidem*
eum, non condemnatur: quum verbum Græcum sit *πιστεύει*, *saluārem.*
 quod propriè significat sententiam accipere, siue approba-
 tionis siue condemnationis; non *καταπιστεύει*, quod propriè
 significat condemnationis sententiam accipere. Sed ut *πισ-*
τεύει accipiatur hoc loco pro condemnari, non tamen docet
 hoc solo nomine à condemnatione liberos omnes esse, quia
 credunt. Credere in Christum, non est, vel solam fidem ha-
 bere, & totam doctrinam Evangelicam credere, vel, ut Calui-
 nus hîc exponit, *fiduciam & certitudinem salutis concipere*, sed
 est credendo in Christum tendere, & fidem per dilectionem
 operâtem habere, ac deniquè regenerationem in nouâ vitam
 coniunctâ tenere, ut suprâ Calvinus agnoscit. Postremò *non*
condemnari, hoc loco non significat ab omni-damnationis *Hæreticō*
 sententia in perpetuum immunes esse, ac de salute certos (in *rum cras-*
 quo mirificè falluntur hæretici) sed hoc solum significat, ab *sum & per-*
 illa damnationis sententia liberari credentes in qua nati sunt, *nicio sist-*
 ut non sint iam amplius filij iræ, sed filij Dei, accepta videli- *mus error.*
 cet remissione peccatorum, & gratia renouationis donari. Sic
 enim Deus credentes non iudicat, id est, actum iustitiæ in
 eos non exercet, relinquens eos in statu perditionis; sed illis
 miseretur, & actum misericordiæ exercet, vocans in statum
 adoptionis filiorum Dei, & faciens illos filios acquisitionis.
 Denique non iudicatur aut non cōdemnatur qui credit, quia
 transit à morte ad vitam, nec manet in statu damnationis.
 Hunc sensum genuinū ac literalem alia Christi verba mani-
 festè docent. Infrâ Ioan. 5. *Qui credit ei qui misit me, habet vi-*
tam æternam, & in iudicium non venit, sed transit à morte in
vitam. Hæc est prima gratia credentibus data; cum qua & in
 qua gratia si perseverât, tunc certo saluantur, & finaliter non
 condemnantur. *Qui enim perseverauerit usq; in finē, hic saluus* *Matth. 10;*
erit. Et Paulus: *Participes Christi effecti sumus*: id est, transiui- *Heb. 3.*
 mus à morte ad vitam, & in iudicium non venimus, & ha-
 bebimus vitam æternam in spe & in radice, *si tamen initium*
substantia eius, id est, iuchoatam in nobis fidem, quæ est
substantia verum sperandarum, usq; ad finem firmū retineamus. *Hebr. 11.*

Cap. pref.
ver. 36.

Hoc sensu qui credit in Christum, non iudicatur, id est, ad misericordiam non ad damnationem vocatus est. Sic infra Iohannes Baptista quum dixisset, *Qui credit in filium, habet vitam aeternam*; quo sensu hoc dixerit, à contrario demonstrat: *Qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum*; id est, manet in statu iræ & damnationis in qua natus est, non liberatur ab illa ira, ut sit filius & hæres vitæ æternæ, sicut ille qui credit liberatur. Sed hæc liberatio non est adhuc nisi in spe gloria filiorum Dei: quæ spes probatione, quam adfert tribulatio, robotatur, & perseverantia finali concluditur.

Rom. 4.

36. *Qui credit in filium, habet vitam aeternam.*

Sola fides
reijcitur.

Caluini
artes.

Non renouamur fide, sed Spiritu Dei.
Tit. 3.
2. Cor. 4.
Coloss. 3.

Hic iterum sua toxica admiscet Caluinus, & sanctum Euangelium pestilenter corrumpit. Quod vita (inquit) causa vocatur fides in Christum, inde colligimus in solo Christo vitam contineri, neque eius aliter nos fieri compores quam Christi gratia. Sana hæc est & salutaris doctrina quia quicquid ad vitam aeternam consequendam requiritur, non nisi per Christi gratiam nobis confertur. Sed hoc melle ubi suos allexit lectores, mox admiscet toxicum. Sed non conuenit inter omnes quomodo ad nos perueniat Christi vita. Quidam enim ita accipiunt, quoniam credendo Spiritum recipimus, qui nos in iustitiam regenerat, nos eiusmodi regeneratione salutem consequi. Sic sanè tota Scriptura Evangelica & Apostolica docet. Quid hic Caluinus? Ego autem quamuis hoc esse verum fatear, fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, primo tamen loco considerandam esse dico gratuitam peccatorum remissionem, qua fit, ut Deo accepti simus. Dico item, in hac sola totam salutis fiduciam esse fundatam esse & consistere: quia non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat. Hæc ille. Hoc eius toxicum est, quo vix pestiferum magis apparari potuit. Affirmat sic fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, quæ prophana & Scripturis insolens loquutio est. Non enim fide nos renouari, vsquam Scriptura dicit, sed Spiritu Dei nos renouari, passim Scriptura affirmat. Hic autem Spiritus Dei renouans ac regenerans in nouam iustitiam, iam credentibus datur, nec fidei donum (quod iam acceptum est ut initium nouæ creaturæ in Christo) sed charitatis donum largitur, ut fides per charitatem operans nouam in Christo creaturam perficiat. Quare apud Paulum sy-

nouy

nonyma hæc duo sunt, *Fides per dilectionem operans, & Noua in Christo creatura*. Spiritu igitur Dei renouamur, vt, illo Spiritu nos regente, ambulemus secundum spiritum, non secundum carnem, in nouitate vitæ, non secundum veterem hominem. Sed quicquid hac de re sit, primo loco (ait Caluinus) *consideranda est gratuita peccatorum remissio, qua fit vt Deo accepti simus*. Ordine quidem generationis primum locum illa habet, sicut antecedit veteris formæ priuatio nouam inductam. Sed vt fiat in Christo noua creatura, in ordine perfectionis prima est charitas, quæ nouam creaturam perficit, & facit acceptum Deo, quod sola peccatorum remissio sine nouo charitatis diuinæ habitu, qua & proximum diligimus, & peccatum odimus, non facit.

At non contentus Caluinus hac impostura & astutia, nequitiæ adiungit, dicens *in hac sola remissione peccatorum totam fiduciam & fundatam esse & consistere*. Sed huic nequitiæ audaciæ diserta diuinæ Scripturæ verba opponimus. *Si cor nostrum nos non reprehenderit, fiduciam apud Deum habemus*. Et iterum. *Si Spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis*. Et rursum. *Si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris*. Et adhuc. *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arefcet, &c.* Denique innumera huiusmodi sunt quæ salutis spem, fiduciam, & certitudinem, non in sola peccatorum remissione, vt peccati aduocatus Caluinus affirmat, sed in obedientia mandatorum Dei, in cordis puritate, in mortificatione carnis, in perseuerantia boni operis collocant.

Sed pulchrum est aduertere, quo tandem argumento hanc pestilentem sententiam vel dementiam potius suam impius Caluinus confirmat. *Quia (inquit) non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat*. Hoc est dicere, quia hæreticum meum dogma, de imputatiua iustitia, aliter stare non potest. Sic ex vno principio hæretico quod sibi concedi vult, & nemo orthodoxus concedere potest, alteram propositionem suam hæreticam confirmare contendit. Sic non ex sensu Scripturarum suam sententiam, sed ex sua sententia Scripturarum sensum confirmat ac probat. Ecclesia verò Catholica imputatiuam iustitiam, quæ nec in Scripturis vsquam nec apud Patres Ecclesiæ legitur, in sensu Caluini penitus execratur & damnat. Manet igitur firmum, eum qui credit in filium Dei, habere sanè vitam æternam, quia ad eam a lipiscendam ius ac titulum habet, factus adoptionis filius non per ipsam solam fidem, sed per alia etiam Spiritus

Gal. 5. 6.
& 6. 15.

Peccatorum remissio incipit non perficit iustitiam.

Fiducia tota non est in remissione peccatorum. 1. Ioan. 4. Rom. 8. Rom. 11. Ioan. 15.

Caluinus peccati aduocatus.

Rom. 6.
& 8.
Gal. 5.
& 6.
Rom. 8.

Sancti dona quæ credentibus dantur, quæ non solam remissionem peccatorum conferunt, sed nouam creaturam in Christo faciunt, ut ambulans in nouitate vite, & secundum spiritum, non secundum carnem, sic demum extra damnationem sit, & uiuat Deo. Si enim Spiritu facta carnis mortificauerimus, uiuemus. Si autem secundum carnem uixerimus, utcumque credentes & præteritorum peccatorum uenia donati, moriemur.

IN IOANNIS CAP. III.

14. Aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam.

Operum
gratia
dignitas.

Institut.
lib. 3. c. 15.
num. 3. &
cap. 17.
num. 3.
In Coment.
in hunc lo-
cum.
Tit. 3.
Dua aquæ
fontana &
deriuata.
Ioan. 7.

DOCE T hic locus vim & dignitatem operum gratiæ quæ procedunt à Spiritu Sancto, contra impios horum temporum hæreticos, qui hanc vim & dignitatem adeo negant, ut omnia opera Spiritus Sancti in filiis Dei quantumcumque perfectis penitus immunda, adeoque peccatis potius quam uirtutibus accensenda (sunt impij Caluini uerba) esse pronuntient. At loquitur hic Christus de Spiritu Sancto quem daturus est credentibus, quod & ipse hoc loco Caluinus agnoscit. Aqua (inquit Christus) quam ego dabo ei, sup. bibenti ex illa, & Spiritum Dei in se accipienti, (quem per lauacrum regenerationis effundit abunde) fiet in eo fons aquæ, id est, fons donorum & gratiarum: duas enim aquas ponit, unam fontanam seu fontis instar, quia principium & plenitudo gratiarum omnium est, ipsum uidelicet Spiritum Sanctum; alteram ab eo deriuatam ac fluentem, quam alibi uocat flumina aquæ uiuæ fluentia in cordibus credentium, quæ sunt ipsa dona uirtutum & gratiarum quibus filij Dei donantur, salientis in uitam æternam: id est, quæ gratiarum & donorum aqua cordibus piorum infusa, saliet in uitam æternam. Quærimus hinc ab hæreticis horum temporum. Quid est salire in uitam æternam? Caluinus nihil aliud illis uerbis significari uult, quam huiusmodi gratiarum ac donorum perpetuitatem ac stabilitatem. Continua (inquit) notatur irrigatio quæ in hac mortali & caduca uita cælestem in illis æternitatem fouet. Non ergo ad breue tempus in nos fluit Christi gratia, sed se usque ad beatam immortalitatem diffundit, quia fluere non desinit, donec uita incorruptibilis, quam inchoat, suis omnibus numeris constet. Sed iuxta hunc sensum, non erat dicendum, salientis in uitam æternam, sed salientis, uel fluentis potius, in æternum: sic enim perpetuum &

I.